

יום העצמאות

תוכל לפרוץ, שהרי במקום עריכת סדר באתונה, בברצלונה, במיורקה, אותם המקומות 'הנפלאים' בהם טבחו ושרפו אבותינו, הוא יכול עתה לטייל בחופשיות בשדות ארץ ישראל, ולפתוח לעצמו עולם חדש הדוחק הצידה עבר כבוד מנשוא.

לצד עליזים אלה, עומדים במבוכת מה היהודים של העבר, הנאמנים למסורת תורנית אמונית, וכועסים על אותם ה'חופשיים' ה'מנוכרים' בעיניהם, המרוקנים לדעתם את הנפש היהודית מתוכנה המקודש מדורי דורות ומן שמיים. צערם אמיתי ועמוק: הם אינם יכולים לסבול ולמחול על מחיקת אלפיים וחמש מאות שנות חיים ובניין ערכים מקודשים, שהם הם שהביאו שחדלנו להיות עובדי אלילים, ועובדי התרבויות הזרות לנו ולרוחנו. אין ספק שהיו מוכנים להשתתף בשמחה, ואף מעוניינים בה, אך לא במחיר רמיסת עבר מפואר ומקודש.

היכן על האיש השפוי בתוכנו להתמקם בשעת קונפליקט וקרע ערכי ואמוני זה? התשובה פשוטה וברורה, ואין מקום לשל התבטות בשעה רגישה זו: בגובה ההר, הר המוריה, הר סיני, הר ציון, מגובה כל הקודש, לא קודש המתנשא מעל הראשים, אלא הקורא לכל בני ישראל להתרומם לפסגה, ואף יש צורך להתחיל מעומק השפלה והשפלות. משם רואים את הלפידים ואת קול השופר המקבץ נדחי ישראל, יד ה' הויה על כל המציאות, על כל הממלכות, וכרועה שעדרו הוא רועה, ומשם חשים בבשרנו את נחמת הנביאים, ישעיהו (פרק מג) (א) וְעַתָּה כֹּה אָמַר ה' בְּרֹאֵךְ יַעֲקֹב וְיִצְרָךְ יִשְׂרָאֵל אֵל תִּירָא כִּי גִאֲלִתִּיךָ קְרָאתִי בְשֵׁמֶךָ לִי אֲתָה: (ב) כִּי תַעֲבֹר בְּמִים אַתָּךְ אָנִי וּבְנֵהָרוֹת לֹא יִשְׁטַפּוּךָ כִּי תֵלֵךְ בְּמֹאֵשׁ לֹא תִפְּוֶה וְלִהְבֵּה לֹא תִבְעַר בָּךְ: (ג) כִּי אָנִי ה' א' קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעֶךָ נִתַּתִּי כְּפָרֶךְ מִצְרַיִם כּוֹשׁ וּסְבֵא תַחֲתֶיךָ: (ד) מֵאֲשֶׁר יִקְרָתְךָ בְּעֵינֵי נִכְבְּדָתְךָ וְאָנִי אֶהְבֵּתִיךָ וְאֶתֵּן אֲדָם תַּחֲתֶיךָ וְלֹאֲמִים תַּחַת נַפְשֶׁךָ: (ה) אֵל תִּירָא כִּי אַתָּךְ אָנִי מִמִּזְרַח אֲבִיא זֶרְעֶךָ וּמִמְעַרְב אֲקַבְּצֶךָ: (ו) אֲמַר לְצַפּוֹן תָּנִי וְלְתִמְנָן אֵל תִּכְלְאֵי הִבְיֵאֵי בְנֵי מִרְחֹק וּבְנֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ: (ז) כֹּל הַנִּקְרָא בְשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְרָאתִי וְיִצְרָתִי אֶף עֲשִׂיתִיו: וְיִחַזְקָאֵל (פֶּרֶק כח) (כה) כֹּה אָמַר א'- ה' בְּקַבְצֵי אֶת בְּיַת יִשְׂרָאֵל מִן הָעַמִּים אֲשֶׁר נָפְצוּ בָם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם וְיִשְׁבּוּ עַל אֲדָמְתָם אֲשֶׁר נִתַּתִּי לְעַבְדֵי לְיַעֲקֹב: (כו) וְיִשְׁבּוּ עֲלֶיהָ לְבָטַח וּבְנֹו בְתִים וְנָטְעוּ כְרָמִים וְיִשְׁבּוּ לְבָטַח בְּעֲשׂוֹתֵי שִׁפְטִים בְּכֹל הַשָּׂאֲטִים אֲתָם מִסְבִּיבוֹתָם וְיָדְעוּ כִּי אָנִי ה' אֱלֹהֵיהֶם: וְכִהוֹדָאָה הִרְאוּהָ וְהִתְחַיֵּיבַת (תְּהִלִּים פֶּרֶק קיג) (ז) מְקִימֵי מַעֲפָר דָּל מֵאֲשַׁפְּתָרִים אֲבִיוֹן: (ח) לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: (ט) מוֹשִׁיבֵי עֲקָרַת הַבַּיִת אִם הַבְּנִים שְׂמַחַה הִלְלוּ י- ה':

לעליזים המודרניים ששכחו את מקבת בור נוקרו (ישעיה נא-א), נוכל, ולכן נצטרך להראות שללא הקודש של כל הדורות, לא היו יכולים אפילו לחלום לזכות לצאת מעבודת העמים כולם ומהשפלתם, ולהגיע לכבוד העצמי העצום לו אנו זוכים כיום. הוא הושג כולו הודות להיאחזות בקשר עם בורא עולם ומנהיגו, הקורע את הים פעם נוספת להציל את ישראל מהגז המצר, ומזכה אותנו ביציאה מן הגלות שוב ברכוש גדול המביא אותנו

הנביא ירמיהו, אולי הקשוח ביותר כלפינו מבין כל נביאינו, מבשר לנו (פרק טז) (יד) לִכֵּן לִכֵּן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה' וְלֹא יֵאמָר עוֹד חִי ה' אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (טו) כִּי אִם חִי ה' אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צֶפּוֹן וּמִכָּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדִּיחִם שָׁמָּה וְהִשְׁבַּתִּים עַל אֲדָמְתָם אֲשֶׁר נִתַּתִּי לְאֲבוֹתָם: ובשורה זו מוצאת את עצמה אחוזה בצבת תוכחות קשות, לפנייה על העבר, ולאחריה על דרך הגאולה. לפנייה ניסח כתב אישום חמור (יב) וְאַתֶּם הִרְעַתֶּם לַעֲשׂוֹת מַאֲבוֹתֵיכֶם וְהִנְכֶם הַלְכִים אִישׁ אַחֲרֵי שְׂרָרוֹת לְבוֹ הָרַע לְבַלְתִּי שְׂמַע אֲלֵי: (יג) וְהִטַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתֶּם אֶתֶם וְאֲבוֹתֵיכֶם וְעַבַּדְתֶּם שֵׁם אֶת אֱלֹהִים אֲחֵרִים יוֹמָם וְלַיְלָה אֲשֶׁר לֹא אֶתֵּן לְכֶם חֲנִינָה: ס', ולאחריה ניסס עוד איום: (טז) הִנְנִי שֹׁלַח <לְדוֹגִים> לְדִיגִים רְבִים נְאֻם ה' וְדִיגוֹם וְאַחֲרֵי כֵן אֶשְׁלַח לְרַבִּים צִידִים וְצִדוֹם מֵעַל כָּל הָר וּמֵעַל כָּל גְּבֻעָה וּמִנְקִינֵי הַסְּלָעִים: (יז) כִּי עֵינֵי עַל כָּל דְּרָכֵיהֶם לֹא נִסְתְּרוּ מִלִּפְנֵי וְלֹא נִצְפָן עֲוֹנָם מִנְּגַד עֵינַי: (יח) וְשִׁלַּמְתִּי רֵאשׁוֹנָה מִשְׁנֵה עֲוֹנָם וְחִטָּאתָם עַל חַלְלֵם אֶת אֲרָצִי בְּנִבְלַת שְׂקוּצֵיהֶם וְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם מְלֵאוּ אֶת נַחְלָתִי:.

אך כידוע, בשורה זו הביאה לידי דיון נוקב בין רבותינו התנאים במסכת ברכות (יב): 'תניא, אמר להם בן זומא לחכמים: וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח? והלא כבר נאמר (ירמיהו כג) הנה ימים באים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם! אמרו לו: לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא שעבוד מלכיות עיקר, ויציאת מצרים טפל לו. כיוצא בו אתה אומר (בראשית לה) לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך'.¹ השאלה היא אם כן, האם כתוצאה של גאולה עולמית זו, תידחק יצ"מ הצידה, ובמרכז הבמה ההיסטורית יתייצב קיבוץ גלויות, או שמא תידחק לגמרי? היהודי חניך התרבות המודרנית המערבית, קופץ לאמץ בהתלהבות יתירה את ההזדמנות לבכר את החדש על פני הישן, ובפרט אם חדש זה משחררו מכל העול התיאולוגי וההילכתי הכרוך בישן: איסור חמץ, אכילת מצה ועוד. והפעם העדפה החדש ובכורתו זו תוכל לעבור בשקט, משום שהיא זוכה לגושפנקא אף מצד חכמי ישראל. וכמה שמחה גדולה

¹ . בלשון עדינה ומורכבת יותר נמסרו הדברים בירושלמי ברכות (פ"א הל"ו) 'בן זומא אומר עתידין הן ישראל שלא להזכיר יציאת מצרים לעתיד לבוא ומה טעם [ירמי' כג ז ח] לכן הנה ימים באים נאם ה' לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפון. אמרו לו לא שיעקר יציאת מצרים אלא מצרים מוסף על המלכיות עיקר ומצרים טפילה. וכן הוא אומר [בראשית לה י] לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך. אמרו לא שיעקר שם יעקב אלא יעקב מוסף על ישראל. ישראל עיקר ויעקב טפל'.

יצאו: 'אם כן שיבת ציון היא מחיקת חילול ה' זה, וקידוש שמו ב"ה. וגם את זה לא שכח הנביא לבשר (שם): 'כג) וְקִדְשֵׁתִי אֶת שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְחֻלָּל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר חִלְּלֶתֶם בְּתוֹכָם וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי ה' נְאֻם אֲדֹנָי ה' בְּהַקְדִּשֵׁי בְכֶם לְעֵינֵיהֶם: (כד) וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וּקְבַצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֶדְמַתְכֶם: (כה) וְזִרְקֹתִי עֲלֵיכֶם מֵיַם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: (כו) וְנִתְּתִי לְכֶם לֶב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֶּן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסַּרְתִּי אֶת לִבְ הָאֵבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנִתְּתִי לְכֶם לֶב בָּשָׂר: (כז) וְאֶת רוּחִי אֶתֶּן בְּקִרְבְּכֶם וְעִשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחַקִּי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעִשִׂיתֶם: (כח) וַיִּשְׁבַּתֶּם בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאֲבֹתֵיכֶם וְהִיִּתֶם לִי לְעָם וְאֲנִי אֶהְיֶה לְכֶם לְאֱלֹהִים: '.

לחירות כלכלית, בסיס חיוני לחירות רוחנית, ערכית ואנושית, בקיצור לחירות עולם. ולמדוכאים הדתיים, נביא נחמה: לא בחיפזון נצא, ובמנוסה אין אנו הולכים, כי הולך ה' לפנינו ומאסיפנו אלהי יעקב. לכן, על אף כל נקודות החושך לעיתים מאפילות על אור גאולה זו, אנו קוראים לכם: אל תכפרו בהשגחת ה' המגשימה כיום נבואות נביאינו, ועל פי פסקו של שמואל שקבע 'אין בין העה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד', וללא היסוס ופקפוק, נאמר הלל גמור לפניו ב"ה, ולעיני העמים אשר שומעים בשוב ה' את שיבת ציון איך אנו כחולמים, ואיך מתמלא שחוק פינו ולשונו רינה. כך נגדיל את שמו בעיני העמים, והעליזים הכנועים לפני גויי הארצות ותרבותם, יכירו וידעו את גודל השעה והנס, שלא היה כמותו מאז יצ"מ ועד עתה, נס שאינו דוחק הקודש, אלא מעצימו. ואל תאמרו אין סיכוי! יש ויש, וגדולי העמים הבחינו מה שאתם כעליזים לא מצליחים עדיין לקלוט. לעדות נשמע דברי אחד מגדולי הוגי הדעות הצרפתיים, שבתחילת דרכו היה דוקא עויין מאד לעמנו, ומלחמת העולם השנייה פקחה את עיניו. הוא P.CLAUDEL, הכותב:

'... ללא צל של ספק נוכחנו למאורע עצום בהיסטוריית האנושות. אנשים בעלי רצון טוב, נוצרים ויהודים, קמו בהמוניהם לשים קץ לעריצות ההיטלריאנית, ולהשמדת היהודים הנרדפים ע"י הנאצים באירופה כולה. ענויים גרם למותם של מליוני מתי קדושים, אבל לאחר המלחמה, ישראל, באופן נפלא, קבל במתנה את ארצו. הוא החזיר לעצמו את כוחותיו החיוניים, לאחר שטף הדם הנורא של שנות הארבעים, על מנת לכבוש בחזרה המולדת שה' נתן לאברהם. נגד רצונם של העמים ושל האומות, ישראל מצא בחזרה את הדרך לפלסטטינה. כמעט לבדו, נגד העולם כולו, הוא הצליח לנצח, וזה בלי ספק משום שלא היתה לו ברירה. יד ה', ובאופן נגלה, הובילה את היהודים, על מנת לעוקרם מתחת שעבוד האומות, כפי שנהגה בעבר, על מנת להוציאם ממצרים. איך לא לראות במאורעות כה יוצאי דופן, ידה של ההשגחה המכוונת, ואיך לא להבין מתוכם את הגשמת נבואות התנ"ך בשיבה כל כך נסיית זו?

והנה שבנו הבכור של אלהים חוזר להיות שומר המקומות הקדושים. צריך להיות עוור כדי לא לראות בתופעה זו התערבות ה'. מהי כוונתו? להצהיר מחדש, ולאפשר הגשמת היעוד הכלל-עולמי של ישראל. קו האופי המלהיב אותי אצל היהודים, הוא שהם אזרחי העולם דוקא, שבמשך מאות בשנים האנושות כולה שימשה להם מולדת, מעבר לזמן, מעבר למחיצות הלאומיות והשבטיות, מעבר להבדלי לשונות ותרבויות. וזה, משום שלמען האמת, המסר של ישראל, פונה אל האדם הטהור כפי שהוא יצא מידי יוצרו בבוקרו הראשון של העולם'.

ואין קידוש ה' גדול מתקומת מדינת ישראל, מדינה עמו הנבחר. כי אם הנביא לא היסס לכנות את נוכחתנו בגלות בתואר של חילול ה', כדכתיב (יחזקאל פרק לו) 'יט) וְאֶפִּינְךָ אֶתְּם בְּגוֹיִם וַיִּזְרוּ בְּאֲרָצוֹת כְּדָרְכָם וְכַעֲלִילוֹתָם שִׁפְטִיתֶם: (כ) וַיָּבֹאוּ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם וַיְחַלְלוּ אֶת שֵׁם קִדְשֵׁי בְּאֵמֶר לָהֶם עִם ה' אֱלֹהֵי וּמֵאֲרָצוֹ